

Trabzon'da Anlatılan Masallar

Ali ÇELİK
Cengiz GÖKŞEN

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-8259-45-2

Kitap Adı

Trabzon'da Anlatılan Masallar

Yazar

Ali ÇELİK
Cengiz GÖKŞEN

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

FIC010000

DOI

10.37609/akya.2205

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖN SÖZ

Her ne kadar yazının başlığı "ÖN SÖZ" olsa da hemen itiraf etmem gerekir ki, bu alışılmış, sıradan bir önsöz değildir. Ömrünü Türk kültürüne adanmış, lisansta başlayan ve hâlâ devam eden hocalığı ile manevi babam olan Prof. Dr. Ali ÇELİK'e olan vefa borcumu biraz olsun ödemek, onun derlemeci ve arşivci yönü ile kitap tutkusunu daha detaylı bir şekilde tanıtmak, kültürümüzün karşı karşıya olduğu tehlikelerle ilgili ısrarla bizlere verdiği nasihatleri ve ödevleri öğrencilerimize ve gelecek kuşaklara aktarmak için tamamı hocamızın arşivinden alınmış malzemelerden oluşan bu kitabı ve bu ön sözü bir fırsat telakki ettim.

Prof. Dr. Ali Çelik, başta Çepniler olmak üzere Anadolu sahasında Türk folklorunun her alanıyla ilgili çok zengin bir folklor arşivine sahiptir. Bu arşivde yer alan metinler, Çelik'in yarım asra yakın hocalık hayatında, başta bizzat kendisinin yaptığı saha çalışmaları ve öğrencilerine yaptırdığı derleme çalışmaları vasıtasıyla topladığı malzemelerden oluşur. Çelik Hoca'mın böyle bir arşiv oluşturma gayretinin altında yatan temel düşüncesi, onun meşhur ifadesiyle, bir nevi "*sel önünden kütük kapma*" çabasıdır.

Araştırma görevliliğim sırasında, 1998 yılı yazında, KTÜ (şimdi Trabzon Üniversitesi) Fatih Eğitim Fakültesindeki odasında bulunan malzemeleri düzenlerken sayın hocam bir vesile ile "Evlat buradaki malzeme senin gibi on tane adamı profesör yapar" demişti.

Prof. Dr. Ali Çelik Hoca'm, 1966 yılında lise mezunu bir vekil öğretmen olarak başladığı hocalık hayatından 5 Ağustos 2013'te kıdemli profesör olarak yaş haddinden emekli olmuştur. Ancak, emekli olmasına rağmen, 1967 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenciyken başladığı saha çalışmalarına hiç ara vermedi, emekli olduktan sonra da devam etti. Bunda, Türk kültürüne olan büyük aşkı kadar, millî kültürümüzün karşı karşıya olduğuna inandığı ve gün geçtikçe artık sinsi bir şekilde olmaktan çıkıp aleni bir şekilde büyüyen bir tehlikenin, kültür entegrasyonu ile başlayan, kültür asimilasyonu ve erozyonuna karşı bütün gücümüzle karşı koymak gerektiğine olan inancı ve azmi etkilidir.

Ali Çelik Hoca'mız, her fırsatta biz öğrencilerinin dikkatini hep bu noktaya bu tehlikeye çekmiştir. Bu bağlamda hocamızın bu konudaki görüşlerine burada yer vermek istiyorum:

Hoca'm diyordu ki, "İnsanlığa çok büyük zararlar veren sıcak ve soğuk savaşların yerini günümüzde artık hızlı bir şekilde kültürler arası savaşlar aldı. Ekonomik ve inanç tabanlı bu savaşların nihai hedefleri, diğer savaşlarda olduğu gibi, sadece yenmek, galip gelmek, toprak kazanmak değildir; önce toplulukları öz kültürlerinden uzaklaştırmak, kültürsüzleştirmek, onlara kendilerini, kim olduklarını unutturmak, sonra da onlara kendi kültürel değerlerini enjekte etmek suretiyle kendileri gibi yapmak, kısaca asimile edip toplumları yok etmektir. Çevrenize biraz dikkatle baktığınızda bunu nasıl yaptıklarını çok rahat bir şekilde görürsünüz. Kullanılan malzemeler her yerde aşağı yukarı aynıdır. Önce zararı en zor fark edilen moda ile yani en görünenle, şeklinizle sizi tahakküm altına alırlar. Bu ilk basamağa, entegrasyon (uyum) denir. Bu sağlandıktan sonra kültürünüzün taşıyıcısı dilinizi bozar yerine kendi dillerini ikame ederler. Böylece kültürel varlığınızla aranızdaki en kuvvetli köprüden sizi mahrum ederler. Sonra kültür binanızı yıkmaya devam ederler. Binlerce yıllık şöenlerin, bayramların yerini, festivaller, festler; nefis yemekleriniz ve dürüm gibi atıştırma malzemelerinizin yerini ne olduğu bilinmeyen hamburger ve yiyecekler ve daha neler... neler... alır. Bütün bunlar ve daha yüzlercesi, toplumların kendilerinden daha üstün görmeye başladıkları emperyalistlerin tuzağıdır.

Avrupa usulü festivaller, çeşitli yollarla toplumların kendi öz değerlerini hakir görmelerini sağlamakta, onları üstün saydıkları kendi kültürlerine özendirmekte ve millî kültürlerine karşı yozlaştırmaktadır. Bu savaştan galip çıkabilmek için yapılacak tek şey, kendi öz kültürüne sahip çıkmak ve kültürel değerlerini yaşatmaktır. Bunun sağlanmasının tek yolu da bu değerlerin yok olmadan derlenip toplanmasıdır. Bu saldırılar bir sel felaketine, maddî ve manevî kültür unsurlarımız da bu selin önüne katıp sürüklediği ağaç gövdelerine, dala, budağa vs. benzer. Yapacağınız derlemeler bu selin önünden velev ki dal olsun, kütük olsun, büyük ya da küçük ama size ait, sizin olan bir şeyleri kurtarmaktır. Bu da bir tür vatan savunmasıdır, kutsal bir görevdir.

İnsanlık tarihi, coğrafyaların/vatanların el değiştirdiği savaşlarla doludur. Türk tarihinde de bunun irili ufaklı yüzlercesi vardır. Ama bunlar, başta dil olmak üzere kültürlerini muhafaza etmeyi başaran Türk milletini yok edememişlerdir. Yine bu insanlık tarihi, "Kendi gitti adı kaldı ya-

digâr" misali bugün sadece adlarını ve yaşadıkları coğrafyaları bildiğimiz lâkin kendilerini esir eden hâkim milletlerin kültürlerini benimseyip, o kültürlerin içinde eriyip, kendi kimlik ve kişiliklerini kaybedip yok olmuş, fosil milletlerle de doludur.

Derleme, hangi alanda eğitim alırsa alsın her öğrencinin ve herkesin mutlaka katılması gereken bir faaliyettir. Özellikle Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, sosyoloji vb. bölümlerde okuyanların bu millî seferberliğe katılmaları gerekir. Hadiseleri bizzat yaşamış, sürgün edilmiş, esir düşmüş, zulme uğramış kişiler toprak olduktan sonra tarih araştırmacısı gerçekleri kimden öğrenecek; torunlarına masal, hikâye anlatan, nineler, dedeler vefat ettikten sonra o masal ve hikâyeleri, şiirleri, türküleri, atasözlerini; gelenek ve görenekleri, âdetleri kısaca kültürümüzle ilgili bildiklerinden o zamana kadar tespit edilmiş, yazıya geçmiş olanların dışında kileri kimden öğrenecekler?

Özellikle halk bilimcilerin, dâimilerin, sosyolog ve tarih araştırmacılarının çalışmalarında önceliği her zaman derleme çalışmalarına vermeleri gerekir. Aman ha, kar yağmadan, kara kış bastırmadan; sağanaklar başlayıp sele dönüşmeden millî kültür tarlalarımızdaki, bahçelerimizdeki mahsulleri, -manzum ve mensur ürünleri, gelenek ve görenekleri, töreyi-kıyasacı halkın sahip olduğu her şeyi, halk kültürü mahsullerini bir an önce toplamak mecburiyetindeyiz. Bu bir tür vatan müdafaasıdır. Türk milleti gibi sayıları hiç de fazla olmayan, soylu milletler çınar gibidirler. Yeryüzünden göğe uzanan dalları kadar yeryüzünden arzın derinliklerine doğru uzanan kökleri vardır. Halk kültürü dediğiniz şey bu tür milletlerin köklerinden oluşur. Gövde ve dallar ise bunun bugün görünen yüzüdür. Kökleri lüzumlu lüzumsuz ince kalın diye ayıklayıp kesemezsiniz. En ince saç teli gibi olan da ağaç gövdesi kalınlığındakiler de çınarın yaşaması için vazgeçilmezdir. Masa başında o zamana kadar yapılmış derlemeleri, kitaplaşmış bilgileri değerlendirmek de elbette gereklidir. Ama önce henüz derlenmemiş, yok olması an meselesi olan malzemeyi derlemek gerekir. Bu nedenle derlemecinin görevi daha önemli ve önceliklidir.

Bu duygu ve düşüncelerle Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü dışında dersine girdiği bütün bölümlerde de buna fen ve mühendislikler de dâhil, öğrencilerine derleme ödevleri verirdi. Öyle ki, o zamanlar öğrencilerin hazırladıkları "Mezuniyet" yıllıklarında, hocanızı hatırlatan üç kelime yazın denildiğinde, büyük bir çoğunluğu bu yıllıklara Ali Çelik için "DERLEME" "DERGİ" ve "KISA SINAVLAR" diye yazarlardı.

Kütüphane çalışması, o günkü diğer adıyla masa başı çalışmalarını gerekli görüp önemsemesine rağmen, bütün mesailerini bu alana verip, derleme çalışmalarını önemsemeyen, hatta basit bulup bilimsel saymayanlara ise çok kızardı ve "Eğer çiftçi ektiği buğdayı biçmese, değirmenci nasıl un yapacak, fırıncı nerden un bulup ekmek yapacak?" derdi. Üstelik bu işin bir an önce, vakit kaybedilmeden yapılması gerekiyordu ve ötelenmeğe asla tahammülü yoktu.

Ali Hoca'm için yaz ve yarıyıl tatilleri, sıradan alışılmış tatiller değil, planlanması önceden yapılmış, kaynak kişileri tespit edilmiş, birçoğunda eşi emekli öğretmen Süheyla annemizin, bazılarında da dostlarının ve biz öğrencilerinin hocamızı asiste ettiğimiz derleme gezileriydi.

Tatillerin dışında da Hoca'm zaman zaman bir minibüs kiralar, öğrencilerini alır onları köylere götürür, uygulamalı derleme çalışması yaptırır. Bu faaliyetlere zaman zaman biz asistanları da götürürdü. Ben, manevi oğlu olduğum için herkesten farklıydım. Hoca'mın kendi arabasıyla çıktığı, çoğunlukla öğretmen evlerinde ve misafirhanelerde konakladığımız uzun süreli bu derleme seyahatlerinde, teyle sesleri, hocanın kamerasıyla ses ve görüntüleri ve fotoğraf makinesiyle fotoğrafları çeke çeke ben de onun sayesinde bu işleri öğrendim.

Ali Çelik Hoca'm, ilk derlemesini, eşinin öğretmenlik, kendisinin de zaman zaman ücretli/ vekil öğretmenlik de yaptığı, Erzurum'a 12 kilometre uzaklıktaki, merkeze bağlı Tifnik köyünde yapar. Bu çalışma, hocamızın bitirme tezidir. Bu bitirme tezinin danışmanı merhum Prof. Dr. Muhan BALI'dır. Hoca'mın, "Erzurum Tifnik / Altınbulak Köyü Halk Edebiyatı" adlı bu çalışmasının editörlüğünü yapıp yayınlarak ilim dünyasına kazandırmak da manevi evladı olarak bana nasip oldu.¹

Hoca'm, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olup Mersin'in Mut ilçesinde, lisenin ilk edebiyat öğretmeni olarak göreve başlamasından sonra da halk kültürüne karşı tutkusu, millî kültür konusundaki hassasiyeti her gün biraz daha artar. Her fırsatta burada da derlemelere devam eder.

Mut, Hoca'mın hayatında çok önemli rol oynayan Saim Hoca'sı ile üniversiteden sonra ilk kez karşılaştığı/buluştuğu yerdir. Karın yolları kapattığı 1974 yılının ocak ayının bir gününde, Saim Hoca'mın da yol-

1 Ali ÇELİK, Erzurum Tifnik/Altınbulak Köyü Halk Edebiyatı Erzurum 1971, (Hazırlayan: Cengiz GÖKŞEN) Ankara, 2020, Akademisyen Kitabevi.

cusu olduğu Konya'ya gitmekte olan otobüs Mut'ta yolda kalır. Yolun kapanması Ali Çelik Hoca'ma başka yolları açar. Üniversitede kompozisyon dersi aldığı hocası Saim Sakaoglu ile karşılaşır, onu davet edip, evine götürür, misafir eder. Saim Bey doktorasını tamamlamış artık Halk Edebiyatı hocası olmuştur. Sohbet sırasında söz dönüp dolaşır fıkralara ve yöredeki nüktedanlara gelir. Ali Hoca'm Mut'un nüktedanı Çivit Emmi'den bahseder ve ona ait derlediği bazı nükteleri anlatır. İşte bu sohbet Hoca Sakaoglu ile talebesi Çelik'in fıkra ile başlayan ve hâlâ devam eden bir dostluğunun başlangıcı olur.

Ali Çelik Hoca'mın emekliliği yaklaşıncı rahmetli Prof. Dr. Ali Berat Alptekin Hoca'mın organize ettiği ve editörlüğünü bana yaptırdığı "PROF. DR. ALİ ÇELİK ARMAĞANI" adlı eserdeki yazısında Saim Sakaoglu Hoca'mız, "Ali Çelik, benim üniversitede okuttuğum ve alanımızın profesörleri arasında yer alan bir meslektaşımızdır." ve "Benim Ali adlı bir hayli öğrencim oldu. Ali bunların en yaşlısıdır. Atatürk Üniversitesine o öğrenci ben asistan olarak başladık. Kompozisyon hocası idim." der. Yazısının sonunda da şöyle der: "Sevgili öğrencim, arkadaşım, kardeşim, dostum, derleme arkadaşım ve meslektaşım Prof. Dr. Ali Çelike eşiyile obasıyla sağlıklı yıllar diliyorum."

Saim ve Ali hocalarımın yakınlığını, onların derlemeci ve halkiyatçı hoca yönlerini daha iyi anlatabilmek için Ali Hoca'mın, merhum Ali Berat ALPTEKİN Hoca'mın hazırladığı, PROF. DR. SAİM SAKAOĞLU ARMAĞANI eserindeki "Karla Başlayan Dostluk"² yazısından bazı cümleleri alalım:

Bir yıl İstanbul Hukuk Fakültesinde okuduktan sonra çok isabetli bir karar vererek edebiyata geçen; hepimizin velud bir yazar, bıkmak usanmak bilmeyen bir araştırmacı, mükemmel bir bilim adamı enerjik bir insan olarak tanıdığımız Sakaoglu Hoca birkaç ay sonra emekli oluyormuş. Yaşı altmış yedi olmuş. Daha dün ben doktora imtihanını kazandıktan sonra birlikte Erzurum'dan Ankara'ya gitmiştik. Birçok kongrede buluşmuştuk. Bayburt'ta Dede Korkut'u birlikte anmış sonra da "Gümüşhane Masalları"nı derlediği beldeleri ziyaret etmiş, hatta eski kaynak kişilerden biriyle buluşmuş ondan yine malzeme almıştık... Hocanın emekliye ayrılması içimi burkmuyor değil ... Aslında bir formaliteden başka bir şey olmayan emekliliğin, hayatında çok fazla bir değişiklik yapacağımı düşünmüyorum.

2 Ali ÇELİK, "Karla Başlayan Dostluk" Prof. Dr. Saim Sakaoglu Armağanı (haz. Ali Berat Alptekin), Konya 2006, Kömen Yayınları, s.193-196.

Yine böyle bir kış günü, -sanırım 1974 yılı ocak ayının son haftası idi- Torosların 1650 metre rakımlı, bugün Karaman il sınırının başladığı Sertavul Geçidi kapanmış ve İçel'den Konya istikametine giden yolcular Mut'ta mahsur kalmışlardı. O gün öğretmen arkadaşlarla, Mut'taki daimî uğrak yerlerimizden biri olan rahmetli Abidin Taş'ın "Taş Kitabevi"ne uğramış, yeni gelen kitaplara bakmış, bir süre sohbet etmiştik. Tam çıkarken, vitrindeki kitapları seyreden, üniversiteden mezun olduktan sonra hiç görmediğim Hocam Saim Beyi gördüm. O an duyduğum heyecanı, gurbette hocamla karşılaşmanın mutluluğunu anlatmam mümkün değil. Birlikte eve gittiğimizi, o geceyi bizde geçirdiğini, geç vakitlere kadar sohbet ettiğimizi hatırlıyorum. Sohbet sırasında kendisine Mut'un meşhur nüktedanı Çivit Emmi'den bahsetmiş, duyduğum birkaç fıkralaşmış olayını anlatmıştım. Çivit Emmi ilgisini çekmiş, benden daha fazla malûmat toplamamı istemişti. Onu uğurladıktan sonra konuyu araştırmış, Çivit Emmi'nin vefatından birkaç ay önce kendi sesinden teybe kaydedilen maceralarını yazıya geçirip hocama göndermiştim.

Yıllar yılları kovaladı. Mut'ta başlayan bu ilişki bir daha hiç kesilmedi. Çok sık olmasa da her zaman haberleştik. Saim Hocam Mut'taki buluşmadan kısa bir süre sonra Amerika'ya gitti, oradan yazdı. Erzurum'a döndü oradan yazdı. 1981'de ben Almanya'ya gittim, gurbette geçen bu altı yıl boyunca da irtibatımız kesilmedi. 87'de yurda döndüğümde ilk aradığım ve beni ilk arayan o oldu. Erzurum'da rahmetli Prof. Dr. Bilge Seyidoğlu ile doktora başladığımda o profesör olarak Konya'ya gitti. Düzenlediği bütün kongrelere beni de davet etti. Her zaman araştırmaya ve yazmaya teşvik etti. Ya bir kaynak ya bir fikir ama hemen her çalışmamamda mutlaka en az bir tutam tuzu bulundu. Üniversiteden mezun olduktan sonra karşısına çıktığım son imtihan ise cübbemi Fikret Türkmen Hocamın elinden giydiğim "Doçentlik Sınavı" oldu.

Başımı kaldırıp pencereden dışarıya baktığımda, birkaç saat önce ben bu yazıya başladığım zaman aheste aheste yağan karın şimdi hafif bir tıpiye dönüştüğünü görüyorum ve gayri ihtiyari "Kim bilir yine hangi geçitleri kapatacak ve kim bilir yine hangi ölümsüz dostlukları başlatacak." diye düşünüyorum.

Bu duygu ve mesaj dolu yazısını hiç dokunmadan olduğu gibi almak istediğim Ali Çelik Hocam benim için de çok büyük bir değerdir. Lisans ve yüksek lisansta hocam ve manevi babam olan Ali Çelik doktora beni "üstadım" dediği Saim Ağabeyisine emanet etti. O da beni Ali Çelik

Hoca'mın "kardeşim" dediği, Saim Hoca'mın da manevi oğlu, "hayrül halefim" dediği ilk doktorantı olan Merhum Ali Berat Alptekin Hoca'ma verdi ve ben bunların müşterek fırınında piştim ve hâlâ pişmeye devam ediyorum.

Çelik Hoca'm yurt içinde başta Erzurum, Mersin, Giresun, Isparta, Trabzon illerinde, yurt dışında ise Almanya-Münih'te görev yapmıştır. Yurt dışındaki çalışmalarının yanında, yurt içinde başta Çepnilerin yaşadığı yerler olmak üzere, Edirne'den Kars'a Sinop'tan Hatay'a kadar Türkiye'nin dört bir tarafında saha çalışmaları yapmıştır. Bunlardan Harşit Vadisi'ndeki ve Çaykaradaki çalışmalarında, arabasında muavini, derlemelerde asistanı oldum. Kendi saha çalışmaları yanında, uzun eğitimcilik hayatında öğrencilerine verdiği derleme çalışmaları ve bitirme tezleri vasıtasıyla zengin bir Anadolu sahası Türk folkloru arşivi elde etmiştir. Bu arşivin tamamını ve Türk halk kültürüyle ilgili biriktirdiği maddi kültür unsurlarını ve kitaplarıyla birlikte Giresun Üniversitesine bağışlamış, Giresun Üniversitesi de onun adına "Prof. Dr. Ali Çelik İhtisas Kütüphanesi"ni kurmuştur.

Her ne kadar çalışmalarında önceliği her zaman derlemeye vermek istese de kader hocamı doktora aşamasında kütüphane çalışmasına mahkûm etmiştir. Masa başı çalışmalarını her zaman ikinci planda düşünen Hoca'm doktorasında buna mecbur olur. Ali Hoca'm bir sohbetimizde bana "Cengiz, sakın kimseyi kınama, kınadığını mutlaka yaşıyorsun. Biliyorsun ben öteden beri alanımızdaki arkadaşların çalışmalarında önceliği alan araştırmalarına, derlemeye vermelerini savundum ve masa başında çalışmayı hiç istemedim, bunu tercih edenleri de kınadım, doktorada danışman hocam merhume Prof. Dr. Bilge Seyidoğlu tez konusunu, 'Ahmet Rasim'in Eserlerinde Halk Kültürü Unsurları' olarak belirlediğini söyleyince ilk ve son kez olarak hocama itiraz ettim ve ona, 'Hoca'm, bu ürünler zamanında tespit edilmiş yazıya geçirilmiş, gazete, dergi ve kitaplarda koruma altındalar. Her zaman bunlara ulaşip çalışma yapmak mümkün. Sizin de bildiğiniz gibi henüz derlenmemiş olan malzemeler bir süre sonra yok olacak, artık onlara ulaşmak, onları ele geçirmek mümkün olmayacak. Eğer uygun görür ve müsaade ederseniz derleme ağırlıklı bir alan çalışması yapmak istiyorum" dediğini, ancak bunun bir işe yaramadığını söyledi. Bilge Hanım'ın başka düşünceleri vardır. KTÜ Fatih Eğitim Fakültesinde Öğretim Görevlisi olan Ali Bey'in ders yükünün çok olduğunu, saha çalışmalarının onu

çok uğraştıracağını, yoracağını ve maddi açıdan da külfetli olacağını söyler. Ayrıca o yıllarda saha çalışmaları yaptırmak oldukça yaygın olduğu için merhum Bilge Hoca, Ali Bey'in farklı bir çalışma yapmasını ister. Kendisinin de ilk kez yapacağı, yazılı kaynaklardan halk kültürü unsurlarını derleme işini, doktora öğrencisi Ali Çelik ile başlatır. Henüz böyle bir çalışma yapılmadığı için, örnek alınabilecek bir eser de yoktur. Bu durumda çalışmanın, metodu dâhil her şeyi orijinal olacaktır.

Bilge Hoca, Almancasının çok iyi olduğunu bildiği Ali Çelik'ten yurt dışında, özellikle Almanya ve Avusturya üniversitelerinde benzer çalışmalar yapıp yapılmadığını, varsa metotlarını araştırmasını ister. Ali Çelik Hoca'm, yurt dışı araştırmalarından olumlu bir sonuca ulaşamaz.

Bilge Hanım'ın planı, Ahmet Rasim'in gazete ve dergilerdeki yazıları başta olmak üzere, kitapları dahil, bütün eserlerinin taranmasını ve halk kültürü unsurlarının tespit edilmesini kapsamaktadır. Kitapların ilk baskıları kullanılacak Osmanlıca olan bu eserler önce Latin alfabesine aktarılacak sonra da bunlar halk kültürü unsurları açısından incelenecektir.

Hocası ondan, çalışmaya Ahmet Rasim'in gazete ve dergilerdeki yazılarını incelemekle başlamasını ister.

Ahmet Rasim, hayatını yazarak kazanmış bir kişidir. Her gün gazete ve dergilerde yazı yazan, maişetini kalemiyle kazanan bu ustanın eğitim, tarih, coğrafya, roman, hikâye, şiir, musiki ve daha birçok konuda basılmış kırk beş civarında kitabı vardır.

Ali Çelik Hoca'm çalışmaya Ahmet Rasim'in gazetelerdeki yazılarından başlar. Aylarca Millî Kütüphanede Tasvir-i Efkâr, Tercüman-ı Ahval, Resimli Ay vs. gazete ve dergilerdeki yazıları taramakla başladığı bu işin sonunun geleceği yoktur. KTÜ Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi olup haftada, birinci ve ikinci öğretimde otuz beş saat ders veren hoca, her hafta, cuma günü akşam Trabzon'dan Ankara'ya gitmekte, cumartesi pazar günleri, Millî Kütüphanede, fotokopisinin alınmasına bile izin verilmeyen, Ahmet Rasim'in gazetelerdeki yazılarını bulup okuyarak ve notlar alarak bu çalışmayı yürütmeye çalışır. Mevcut şartlar altında yürütülmesi mümkün görünmemesine rağmen hocası Bilge Hanım, "Ali, çalışma nasıl gidiyor?" diye soruncaya kadar hiçbir şey söylemez. Hocası sorunca da "Çalışıyorum hocam. Erzurum'a, sizin yanınıza gelmediğim her hafta, cuma günü akşam Trabzon'dan Anka-

ra'ya gidiyor, cumartesi pazar günlerinde Millî Kütüphanede gazeteleri tarıyorum. Yazıların fotokopilerini almama bile izin vermediklerinden orada yazarak çalışmaya devam ediyorum. Yalnız size bir itirafta bulunmak zorundayım; bu çalışmanın doktora için bana tanınan sürede bitmesi asla mümkün değil, bu şartlarda en az on kişiyle 10 yılda bile zor biter" diye cevap verince durumun vahametini kavrayan hoca, "Peki, o zaman gazeteleri bırakalım, sadece kitaplarla çalış ama mutlaka birinci baskılarını kullan", der.

Çalışma beş yılı biraz geçerek tamamlanır. Hocasının arzu ettiği gibi alanında orijinal bir çalışma olur. Bilge Seyidoğlu Hoca bundan sonra, başta Ahmet Mithat Efendi olmak üzere başka yazarların eserlerini de bu çalışmayı örnek aldirarak aynı şekilde doktora tezleri yaptırır ama bir ziyaretinde Ali Hoca'ya da şöyle dert yanar: "Ali, bunlar ne biçim doktora öğrencisi? Her istediğimi ağır veya çok zor buluyor, itiraz ediyorlar. Hâlbuki sen ne kadar zor olursa olsun asla itiraz etmezdin. Bunlar her isteğime çok zor diyerek itiraz ediyorlar" der. Doktora öğrencileri de Ali Hoca'ya "Bilge Hanım'ın her isteğini kabul ettiğiniz için şimdi sizin yüzünüzden bizi beğenmiyor" diye serzenişte bulunurlar. "Ahmet Rasim'in Eserlerinde Halk Kültürü Unsurları" adlı bu doktora tezinin yayına hazırlanması ve basımı da yine bana nasip oldu.³

Kısmen derlemeci ve arşivcilik yanını anlattığım Hoca'mın önemli bir özelliği de kitap tutkusudur. "Hiç kimseyi malı mülkü için kıskanmam da çok küçük de olsa kitaplığında benim kütüphanemde olmayan, alanımla ilgili bir eser gördüğümü kıskanırım." derdi. Daha ilkokul öğrencisi iken rahmetli annesi Meryem Hanım ona, o zamanlar kaldırımlarda cicimden, çuvaldan sergilerde seyyarların sattığı cenk ve hikâye kitaplarını satın aldirtır ve okutturup dinlermiş. Bu şekilde başlayan kitap alma, okuma ve biriktirme alışkanlığı onda, ortaokul, lise ve üniversitede tutkuya dönüşerek devam eder. Lisede ve üniversitede harçlıklarının önemli bir kısmını kitaba verir. Öğretmenliğe başladıktan sonra da maaşının her ay muntazam olarak belli bir miktarı ile kitap satın alır. Altı yıl görev yaptığı Almanya'dan her yaz tatilinde yurda dönerken- eşi ve çocuklarının karşı çıkmalarına rağmen- arabasının bagajını çoğunu Almanya'daki kitapçılardan satın aldığı kitaplarla doldurur; özel eşyalar, kıyafetler ve hediyelerle dolu bavul ve kolileri Mercedes otomobilinin

3 Ali ÇELİK, Ahmet Rasim'in Eserlerinde Halk Kültürü Unsurları, (Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. Cengiz GÖKŞEN), Osmaniye, 2019, Akademisyen Kitabevi.

üstüne monte ettiği bagaja koyar, ülkeye taşırdı. Yıllar sonra kendisine "Hoca'm, kitaba bu kadar çok para verdiniz, o paralarla çok rahat bir ev alırdınız", diyen bir arkadaşımıza, "Haklısın bunlara verilen parayla çok rahatça bir hatta belki iki ev alırdı. Ama benim olsa bile o ev, içinde, mutluluk ve dertlerimi paylaştığım; en eskileri ile en az altmış yıldır birlikte olduğum bu dostlarım, bu kitaplar olmazsa, o beton duvarlar neye yarar", demişti.

Yeri gelmişken Hoca'mın kitapları konusundaki hassasiyeti ile ilgili bir hatıramı paylaşayım. 1997 yılında Hoca'mdan Saim Sakaoglu Hoca'mın Gümüşhane Masalları kitabını aldım. 1973 yılında basılan kitabın o yıllarda baskısı yoktu. Masallar konusunda başucu kitabı olan bu çalışma 5 yıl bende kaldı. 2002 yılında Akçağ Yayınevi Gümüşhane Masalları kitabını Gümüşhane Bayburt Masalları olarak yeniden bastı. Ben de bundan bir tane alarak Hoca'mın KTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki odasına gittim. Selam kelamdan sonra Hoca'ma Gümüşhane Masalları kitabının tekrar basıldığı söyleyerek kendisine de bir tane getirdiğimi söyledim. Hoca'm niyetimi anlamış olacak ki 5 yıldır bende olan kitabı kastederek, "Kitabımı getir, Gümüşhane Masalları'nın sende olduğunu biliyorum" dedi. Ben de "Hoca'm yeni baskısı çıkmış, size yenisini getirdim" dedim, kabul etmedi. "Beş yıldır bende, zilliyeti bana geçti" dedim, "Bak evlat zilliyetin gerçekleşmesi için malın tapusuz olması gerekir, halbuki, o kitabın kapağında ve içinde "Ali Çelik Kütüphanesi" damgası var, bu bir, ikincisi o malı o kişinin 20 yıl hiçbir ücret/kira ödmeden ve sözleşme yapmadan kullanması gerekir ki, senin de itiraf ettiğin gibi henüz beş yıl olmuş. Bunların hiçbirinin önemi yok sevgili Cengiz, en önemli olan bu son maddeyi asla unutma: Baba ile oğul arasında zilliyet olmaz." dedi. Kitabı kaybettim ama beni evladı yerine koyduğu için çok sevindim. Bu arada Hoca'm öğrencilerine verdiği "borç para"ların kaydını tutmaz, ancak ödünç verdiği kitapların kaydını mutlaka tutardı. Gümüşhane Masalları kitabını getirdikten sonra bana da ödünç verilen kitapların kaydının tutulduğu ajandadan ismimi sildirdi ama, hemen belirtmeliyim ki, kütüphanesinde iki veya daha fazla sayıda nüshası olan ve artık yeni baskıları yapılmayan kitaplardan kolileyip bana hediye ettiği çok sayıda kitabın kaydını asla tutmazdı.

Ali Hoca'mın zevk aldığı şeylerden biri de öğrencilerine kitap hediye etmesiydi. Öğrencilerinin mutlaka okumalarını istediği ve kitap-

lıklarında bulunmasını arzu ettiği merhum Ayvaz GÖKDEMİR ve eşi Sevgi GÖKDEMİR tarafından hazırlanan Yunus Emre Güldeste, (Kültür Bakanlığı Kitap Satış Ofisi), M. Fuad KÖPRÜLÜ'nün Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar (Diyanet Yayınevi) gibi kitapları tek tek değil de on, yirmi, otuzluk koliler halinde toptan satın alır ve layık olduğuna inandığı öğrencilerine, -herhalde tatlı tatlı okusunlar diye- bir kâğıtlı şekerle birlikte verirdi. Bunun yanında hafta sonu yapılan AÖF, ÖSS, ÖYS sınavlarında görev alırsa, aldığı ücretin bir kuruşuna dokunmadan doğruca kitapçıya giderek kitap alırdı.

Yurt içinde ve yurt dışında gittiği her yerde ilk uğrak yeri kitapçılar olan Hoca'nın bir alışkanlığı da kitapların yanında, orayı hatırlatacak bir obje satın almasıydı. Bunları ve arkadaşlarının, dostlarının ve öğrencilerinin getirdikleri hediye objeleri çalışma odasında sergilerdi. En son iki çalışma odası büyüklüğündeki odası (Aynı zamanda Bölüm başkanlığı) tavandan tabana objelerle dolmuş tam bir müzeye dönmüştü. Siz bu raflardaki Kâbe maketi ile Mekke'ye; gondollarla venedik'e, Eyfel'le Paris'e Pizza ile İtalya'ya uğrar, Galata Kulesi, Sultan Ahmet, Ayasofya maketleri ile İstanbul'a çifte minarelerle Erzurum'a varırdınız.

Kitaplarının bir odaya sığması mümkün değildi. Hoca, başkanı olduğu bölümündeki üç odanın duvarlarını ve bulduğu her boşluğu kitaplarıyla doldurmuştu. Emekli olduktan sonra bu kitaplarla dolu koliler birkaç yer değiştirdi. Önce oturduğu binanın sığınağına, sonra zemin kat dairesine daha sonra sitedeki diğer bir binanın kapıcı dairesine taşındı ve nihayet kitapların sürgünü Giresun Üniversitesi'nde müstakil bir mekânda son buldu. Sayıları ne kadar mı? Hocanın böyle değerli şeyleri sayma gibi bir huyu yoktur, zaten kemiyete de değer vermez ama Giresun Üniversitesi'ndeki Prof. Dr. Ali ÇELİK İhtisas Kütüphanesi'nde görevli memur henüz sayımın bitmediğini ama tahminen beş bin civarında olduğunu söylemiş.

Bu kitap, Trabzon masallarını konu alan müstakil ilk yayındır. Ancak Ali Çelik Hoca'nın tavsiyesine uyarak, öğrenciler tarafından Trabzon masalları içerisinde derlenmiş olan birkaç efsane ve kıssayı da masal metinleri içine dâhil ettik. Bu metinlerin kimler tarafından derlendiği kitabın sonunda yer alan listede belirtilmiştir.

Bugüne kadar Trabzon masalları üzerine maalesef fazla bir çalışma yapılmamıştır. Trabzon gibi, millî ve manevi değerlerine sahip çıkma konusunda oldukça hassas, sözün sohbetin çok sevildiği bir şehrin

masalları üzerine az çalışma yapılmış olması oldukça manidardır. Bu durumda bölgenin daha çok fıkraları, horonu ve atma türküleriyle öne çıkmasının yanında merhum Ahmet Caferoğlu Hoca'mızın Kuzey Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar adlı kitabının ön sözünde "Trabzon ve Rize illerinde, herhangi bir sebeple masal, hikâye, destan, yağmur duası gibi folklor janrlarına müşkülâtle rastlandığı" şeklindeki değerlendirmesinin de etkisinin olduğu kanaatindeyiz. Caferoğlu'nun bu değerlendirmesine masal türü özelinde katılmadığımızı belirtmeliyiz. Trabzon'da masal türüne ait örneklerin tespitinde özellikle geçmiş yıllarda bir güçlük yaşanmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Haddizatında Hoca'mızın yukarıda adını andığımız çalışmasında bile Trabzon'dan derlenmiş on masal metni bulunmaktadır. Ayrıca Çelik Hoca'mızın Trabzon Şalpazarı Çepni Kültürü (Trabzon, 1999), Trabzon Çaykara Halk Kültürü (İstanbul, 2005), Haydar Gedikoğlu'nun, Trabzon Efsaneleri ve Halk Hikâyeleri (Trabzon, 1998) kitaplarında çok sayıda masal metni bulunmaktadır. Berk Yılmaz tarafından KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanan Trabzon İli Maçka İlçesinin Sözlü ve Maddi Kültür Kadrolarının Derlenmesi, Tasnifi ve Halkbilimsel Açından İncelenmesi adlı henüz yayınlanmamış yüksek lisans tezinde (Trabzon, 2014, s.235-280) yaklaşık 30 masal metni bulunmaktadır. Bunun yanında Gönül Alpay Tekin tarafından Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları) (1983, s. 99-130) dergisinde yayınlanan "Beş Trabzon Masalı ve Bir Tahlil Denemesi" başlıklı makalede beş Trabzon masal metni verilmiştir. Trabzon masallarıyla ilk tek monografik çalışma ise Yılmaz Akgün tarafından Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2000 yılında tamamlanmış olan Trabzon Masalları Üzerine Bir İnceleme adlı yüksek lisans tezidir. Çalışmada 70 masal metni olup (bildiğim kadarıyla) henüz yayınlanmamıştır. Bunların haricinde Trabzon'da 2012 yılında T.C. AB Bakanlığı AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı Gençlik Programı Eylem 1.2 Gençlik Girişimleri kapsamında Kardelen Gençlik Topluluğu tarafından, Trabzon Masalları'nın geleceğe aktarılmasını amaçlayan ve Ulusal Ajans tarafından desteklenen TR-12-E208-2012-R1 nolu "Bir Varmış Bir Yok Olmasın" adlı proje gerçekleştirilmiş, proje sonucunda masal, hikâye ve efsanelerden oluşan 39 metin kitaplaştırılmış ve anlatım videoları çekilerek sosyal medya üzerinden paylaşılmıştır. (<https://tr-tr.facebook.com/birvarmisbiryokolmasin/>) E. T. 17.08.2022

Yukarıda belirttiğimiz çalışmalar dışında üniversitelerin Eğitim, Fen Edebiyat ve Edebiyat Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı ile Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümlerinde Trabzon ve ilçeleri üzerine yaptırılan bitirme tezlerinde de bazılarını gördüğümüz, çok sayıda Trabzon ve çevresinde anlatılan masal olması kuvvetle muhtemeldir. Bunların hepsini dikkate aldığımızda Trabzon ve çevresinde ciddi bir masal külliyyatının ve masal anlatma geleneğinin varlığı aşîkârdır.

Bugüne kadar, başta masallar üzerine yapılan tezler olmak üzere, masalla ilgili yapılan çalışmaların hemen hepsinde masal türü, özellikleri, menşei vs. hakkında bilgi verildiğinden, masal denilince herkesin muhayyilesinde bir şeylerin şekillenmesinden dolayı bu kitapta masal hakkında bilgi vermeyi gerekli görmedik.

Bu kitapta yer alan metinler orijinalliğini bozmamak için ödev olarak teslim edildiği gibi aktarılmaya çalışılmıştır. Metinlerin bazıları yörenin ağız özelliklerini tamamen yansıtırken, bazıları nispeten bazıları ise hiç yansıtmamaktadır. Bu durum kaynak kişilerin yaşadığı bölgeden ve eğitim seviyelerinden, kısacası ödevlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü Trabzon'un sahil kesiminde, özellikle de şehirlerde, merkezi yerlerde yaşayan eğitim seviyesi yüksek kişilerde ve onların çocuklarında mahalli ağız neredeyse yok olmuştur. Merkezden kırsala doğru gidildikçe eğitim seviyesinin düşmesine bağlı olarak ağız özelliklerinin yansıtılması yükselmektedir.

Masal metinlerinde görülen bir başka durum ise masalların birçoğunun bazı bölümlerinin veya tamamının birbirine benzerliğidir. Bu yüzden birkaç masal metnine aynı isim verilmek zorunda kalınmıştır. Bu durum, Performans Teori'de ileri sürülen görüşlerin tipik bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Masallar okunduğunda birçok masal metninin içinde benzer motiflerin bulunduğu, birçoğunun bir değil birkaç masalın birleştirilmesinden oluştuğu, bazılarında aynı olayların anlatıldığı görülecektir. Performans Teori'de belirtildiği üzere bunların hepsi kaynak kişinin performansıyla ilgili hususlardır.

Bu kitaptaki masalları okuyanların ve şimdinin orta yaşlı öğretmenleri olan bu masalları derleyen eski öğrencilerin birçoğu şunu diyeceklerdir: "Hocalar bizim topladığımız masalları bir araya getirip kitap yaptılar. Öğrencileri çalıştırıyorlar, sonra kendileri yapmış gibi yayınlıyorlar." Bir Temel fıkrasında, Temel'in babasına, "Dersi biz çalışıyoruz maaşı öğretmenler alıyor" şeklinde serzenişte bulunduğu gibi.

Bu çıkarsamayı yapanlar şunu unutuyorlar. Aslında bütün mesleklerde öteden beri böyledir. Ataların bir sözü vardır: "Tek taş duvar olmaz." Köprülü meşhur sözünde "İlmi nesiller tamamlar" demiştir. Bir eşyanın vücut bulmasında her parçayı birilerinin yaptığı ve sonunda bir ustanın onu derleyip topladığı gibi, bu işlerin de birileri çıraklığını birileri de ustalığını yapacaktır. Son tahlilde bu derlemelerin yaptırılmasının birinci amacı kaybolmakta olan değerlerimizi kayıt altına almak, ikincisi ise bunları bilim âlemine sunmaktır. Şunu da belirtmekte yarar var ki bu kitabı hazırlayanların 40 yılı aşkın bir süredir toplanan ve arşivlenen bu malzemeyi sahiplerinin hizmetine sunmaktan başka bir kaygıları ve ekonomik bir beklentileri yoktur.

Trabzon denilince akla ilk gelen şeyler, Trabzonspor, Sümela Manastırı, Uzungöl, hamsi, horon, fıkra, deniz, doğa.. vs'dir. Bu saydıklarımızdan üç tanesi (hamsi, horon, fıkra) doğrudan folklorla ilgilidir. Bu bağlamda Trabzon'un futbol takımı kadar folklor ürünleri bakımından da güçlü bir coğrafya olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki yukarıda adını verdiğimiz üç üründen hamsi, halk mutfağının; horon, halk oyunlarının ve müziğin, fıkra ise sözlü kültürün güçlü olduğunu gösteren somut kültürel değerlerdir. Trabzon sözlü kültür ürünleri içerisinde fıkralar, maniler ve atma türküler kadar olmasa da saha çalışmaları güçlü bir anlatı geleneğine sahip türlerden birinin de masallar olduğunu göstermiştir. Suyla kaya/dağ arasına sıkışmış kuzeyin çocukları gökyüzünü çok göremeseler de buldukları toprak zeminlerde oynadıkları gibi, fiziki kabiliyetleri kadar zihni kabiliyetleri de olduğunu sözlü ürünlerinde de göstermişlerdir.

Bu kitapta Trabzon'dan derlenmiş toplam 80 metin bulunmaktadır. Bu metinlerin kahir ekseriyeti masal olmakla birlikte yukarıda belirtildiği üzere birkaç kıssa ve efsane metni de vardır. Metinlerin ağız farklılıkları, Trabzon'un ilçelerinde görülen farklı ağız özelliklerini de yansıtmaktadır.

Ali Çelik Hoca'nın arşivindeki malzemeler içinde Trabzon'da anlatılan masallar sadece bu kadar değildir. Arşivde kayıtlı olan Trabzon'dan derlenmiş masal sayısı bu kitapta yer alan metinlerden en az birkaç kat fazladır. Öğrencilik yıllarımda bu masal metinlerinin içinde bulunduğu derleme ödevlerinin hazırlanması sırasındaki heyecanı bilfiil yaşamış, bu ödevlerin bazılarının yurt odaları veya koridorlarında nasıl hazırlandığına şahit oldum. Bu yüzden doğallığından şüphe ettiğim, sahte olabi-

leceğini düşündüğüm masalları almadım. Buna rağmen mevcut masal metinleri içinde sahte masallar olması muhtemeldir. Yani bu masalların bazıları folklor değil de fakelore ürünü olabilir. Ancak Parmak Çocuk, Hayvanların İntikamı başlıklı masalarda olduğu gibi Batı orijinli bazı masalları aldım. Neticede bütün masallar söz veya yazıyla bir yerden bir başka yere gitmiştir. Grimm Kardeşler'in meşhur masallarının birçoğunun yazılı ve özellikle Avrupa'ya göç sonrasında sözlü olarak ülkemize girdiği bir gerçektir. Kırtasiyelerde kendi masallarımızdan daha çok Batı kaynaklı masal kitaplarının bulunması bu durumun hem sebebi hem sonucu gibidir. Trabzon gibi Avrupa'ya fevkalade göç vermiş fakat vatanıyla bağlantısını koparmamış bir şehrin sözlü kültüründe Avrupa etkisinin görülmesi doğal bir durumdur. Bu tür metinleri ve mevcut metinlerin kaynaklarının gerçek mi sahte mi olduğunu elbette en iyi derleyicileri bilir. Mevcut şartlar altında masalların doğal ortamda derlenip derlenmediğini ve kaynak kişilerin gerçek kişiler olup olmadığını test etme şansımız yoktur. Bu şartlar altında masal metinlerinin doğal ortamda derlenip derlenmemiş olmasıyla ilgili olarak ödevleri hazırlayanlara güvenmekten başka çaremiz yoktur. Ali Çelik Hoca'm şöyle derdi "Bırak Cengiz çocuklar malzemeyi derlesinler. Mahsuller, yabancı tarlalardan bahçelerden olmasın yeter. Ürünleri içeriye alalım sonra sen ve diğerleri onun çer-çöp kısmını ayıklarsınız." Neticede bu masal metinleri yayınlanmasa da bunları kullanmak isteyenler veya kullananlar derleyicilere güvenmek durumundadır.

Bu masal metinleri herhangi bir incelemeye ve tasnife tabi tutulmadan metinlerin adlarına göre alfabetik olarak kitaba konulmuştur. Masal anlatımı, inşa ve icranın aynı anda gerçekleştiği, söz kadar görsel sunumun/performansın da etkili olduğu görsel bir şölendir. Anlatıcı bu görsel şölende icrayı gerçekleştirirken bizim incelemelerde yaptığımız gibi metinleri belli ölçülere göre değil, kendi hazır bulunuşluluğuna ve içinde bulunduğu ortama göre anlatır. Bu durum dikkate alınarak metinler herhangi bir anlatı ortamında olduğu gibi verilmişlerdir. Bu şekilde hem anlatım ortamının doğallığının bir nebze yansıtacağı hem de okuyucunun daha serbest olacağı düşünülmüştür.

Lisans öğrenciliğimde, asistanlığımda ve yüksek lisans öğrenciliğimde, doktora çalışmalarım sırasında ve özel hayatımda, gönlünün, evinin, arşiv ve kütüphanesinin kapısını her zaman şahsıma açan, evliliğim sürecinde kız istemek ve yüzük takmak için merhum ağabeyi Baki

Ön söz

ÇELİK Ankara'da yoğun bakımda olduğu halde bizim için üç günde iki defa Trabzon'dan Ankara'ya gidip gelen Prof. Dr. Ali ÇELİK Hoca'ma sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Muhtemelen büyük bir kısmı ahirete göçmüş kaynak kişilere rahmet, hayatta olanlara ve bazılarını tanıdığım, bazıları da sınıf arkadaşım olan, derledikleri metinlerle bu kitabın hazırlanmasına vesile olan derlemecilere de teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof. Dr. Cengiz GÖKŞEN

Osmaniye Ekim 2022

İçindekiler

Aç Kurt.....	1
Ağlayınca Gözlerinden İnci Mercan Saçan Gülünce Yüzünde Güller Açan Kız	2
Akıllı Çoban	4
Akıllı Çocuklar	6
Akıllı Kardeş ile Deli Kardeş.....	8
Ala Korkican	10
Altın Bülbül	11
Altıntop	19
Ayı ile Evlenen Kadın.....	21
Baba Nasihatı	22
Beyoğlu ile İki Kardeş.....	24
Bir Söz Bir Altın.....	29
Büyülü Geyik 1	30
Büyülü Geyik 2	32
Cirdik.....	35
Çitlembik.....	39
Defne Meyvesi/Zeytin Çekirdeği Kız.....	43
Değirmenci.....	46
Demir Kurt	48
Dilenci Kızı.....	53
Dünya Güzeli 1	54
Dünya Güzeli 2	58
Elli Altun verilen Ananın Evladı ile Beş Altun verilen Ananın Evladı	61

İçindekiler

Elma	62
Elma Yanaklı Kız	64
Emanet Kız	65
Emanet Kızın Başına Gelenler	69
Fakir Oğlan	74
Gençlikte Mi Gocalıkta Mı?	76
Hafız	77
Hayvanların İntikamı	80
Helvacı Güzeli	81
Hızır	84
Hizmetçi Güzeli	86
Huri Kızı	88
İki Kardeş	92
İki Kız Kardeş	94
İnci Dişli Altın Perçemli	96
İnci Dişli Kızla Altın Perçemli Oğlan	99
İyiliğe Karşılık	101
Kadından Korkmayan Adam	102
Kaf Dağının Ardındaki Altın Bülbül	104
Kaplumbağa Gelin	110
Karatavuk	112
Karganın Dikeni	116
Kedi ile Köpek	117
Keloğlan ve Padişah	119
Keloğlan	121
Kız Kulesi	123

İçindekiler

Kirazoğlu'nun Bülbülü.....	124
Köse 1.....	127
Köse 2.....	129
Küçük İsmail.....	132
Küçük İsmail ile Dev.....	134
Mahmut ile Ejderha.....	137
Merdane Güzeli.....	139
Muradına Eremeyen Dilber.....	142
Oğlan Olan Kız.....	145
Öküz.....	154
Padişah.....	157
Padişahın Evliliği.....	160
Padişahın İmtihanı.....	161
Padişahın Oğlu ile Kralın Kızı.....	162
Padişah ile vezir.....	168
Padişah ve Üç Oğlu.....	172
Parmak Çocuk.....	176
Rüya.....	178
Sırma Saçlı ile İnci Mercan Saçan.....	181
Sırma Saçlı Kız ile Altın Perçemli Oğlan.....	183
Sihirli Elma.....	192
Sudaki Elmanın Sahibi.....	194
Tılsımlı Dev.....	195
Tilki ile Dilenci.....	197
Üç Kızla İp Satıcısı.....	199
Üç Turuçlar.....	201

İçindekiler

Üvey Ana	203
İki Kardeş	206
Üvey Anne ve İki Kardeş.....	207
Yusuf	211
Zambak Kız ve Şeyhimar.....	214
Metinleri Derleyenlerin Listesi.....	219